

Statsbudsjettet: strammere rammer for veksten også ved distriktshøyskolene?

Regjeringens forslag til statsbudsjett for 1979 for høyere utdanning og forskning får stort sett oppslutning i Stortinget. Komiteenes budsjettinnstillinger inneholder også relativt få nye signaler for kommende statsbudsjetter. Kirke- og undervisningskomiteens merknader verdørende distriktshøyskolene er kanskje de mest interessante.

Det heter i innstillingen at "Komiteen finner det rimelig at distriktshøyskolene som en ny høyskoletype ... fortsatt er gitt høy prioritet. Etter hvert som distriktshøyskoler blir etablert med relativt bredt fagtilbud i de fleste regioner, må imidlertid også disse institusjonenes videre utvikling vurderes på linje med andre institusjoner for høyere utdanning og forskning, ut fra en samlet oppfatning av våre muligheter og behov."

Uttalelsen kan tyde på at veksten for de allerede etablerte distriktshøyskolene nå dempes. På den annen side regner komiteen med at departementet fortsatt vurderer muligheter for at skolen i Nord-Trøndelag kan komme i gang i 1980, ikke i 1981 slik det annonseres i langtidsbudsjettet.

Regjeringen foreslo opprettet seks faglige toppstillinger, fagrettleiderstillinger, ved

distriktshøyskolene. Komiteen mener at stillingsbetegnelsen ikke er helt utdekkende for de angitte oppgaver og ber derfor departementet finne en ny betegnelse. Det etterlyses også en vurdering av behovet for disse stillingene.

Kirke- og undervisningskomiteen legger stor vekt på det ansvaret høyere utdanningsinstitusjoner har for forskning. "I en tid med økonomiske vanskeligheter og tendenser til synkende studenttall kan ikke institusjonene lenger regne med at forskningsbehovet blir tilgodesett som en automatisk følge av ekspansjonen i undervisningskapasiteten. Forskningsbehovene må derfor tillegges stor egenvekt i vurderingene av dette bud-

MIDLER TIL DISPOSISJON
FOR FORSKNINGSRÅDENE I
1979, MILL. KR

	1979
NAVF	114,4
NFFR	32,0
NLVF	39,8
NTNF	378,7
Sum	564,9

sjettområde i tiden som kommer." I denne sammenheng fremhever komiteen "viktigheten av at bevilgningene til utstyr og drift over de ordinære budsjettpostene holdes oppe, og av romslige ordninger med vikarhjelp ved forskningspermisjoner."

**I dette nummer: Volvo-avtalen og forskning – svensk industri-
forskning – European Science Foundation – kontroll av norsk
DNA-forskning – færre avhandlinger innen humaniora – Jahre-
prisen 20 år
Bøker: Korstog mot kreft – Bernal – Sosiobiologi**

Aktuelt ● Aktuelt

Skriver humanistene mindre?

I de senere år har det vært en viss tendens til nedgang i antall søknader om støtte til utgivelser av avhandlinger innen humaniora. (Se tabellen nedenfor.) Den del av søknader som innvilges har vært forholdsvis konstant, og antallet bevilgninger har sunket fra 40 i 1974 til 31 i 1978.

Dette er kanskje noe overraskende i lys av at tallet på forskere innen humaniora har økt i perioden.

SØKNADER OM NAVF-STØTTE TIL UTGIVELSE AV AVHANDLINGER INNENFOR HUMANISTISKE FAG, 1974-78

	1974	1975	1976	1977	1978
Bevilget	40	48	35	35	31
Avslått	31	27	26	32	26
I alt	71	75	61	67	57

Motekspertise: Tverrfaglig forskningsforum stiftet

"Tverrfaglig Forskningsforum" heter en ny forening som ble stiftet på Blindern 15. desember. Medlemskap er begrenset til personer med forsknings- eller utviklingsarbeid som beskjeftigelse.

I vedtektene heter det at foreningen ønsker å bidra til økt innsikt i hvordan den tekniske og industrielle utviklingen påvirker vårt samfunn. "Vi ønsker å sette positive og negative trekk ved vår samfunnsform i sammenheng med menneskelig utvikling i vårt og andre land, i nåtid og framtid. Sentrale verdier som foreningen står for, er økonomisk og sosial rettferdighet nasjonalt og internasjonalt, økt deltakelse i utformingen av samfunnet, samt økologisk balanse."

På stiftelsesmøtet ble det valgt et råd som består av Edgeir Benum, Barbro Gullvåg, Anfinn Stigen, Yngvar Løchen, Johan Galtung, Knut

Samset og Birthe Grynne. De to siste sitter også i foreningens sekretariat.

Viktige arbeidsoppgaver for den nye foreningen er å

- spre eksisterende forskningsresultater til beslutningstakere, media, forskere og publikum,
- bistå med ekspertise til grupper i samfunnet som normalt ikke har adgang til den,
- kommentere aktuelle politiske saker som faller innenfor foreningens rammer, og
- ta initiativ til konsekvensanalyser og forskning av tverrfaglig og langsiktig karakter.

Vitenskapelig litteratur: amerikanerne dominerer

Omtrent 40 % av de vitenskapelige arbeider som offentliggjøres i internasjonalt anerkjente tidsskrifter skrives av amerikanske forskere. Den amerikanske andelen variere imidlertid mye fra felt til felt; innen psykologi er så mye som 3/4 av litteraturen amerikansk. Oversikten nedenfor er utarbeidet av National Science Foundation som et ledd i denne institusjonens "science indicators" program.

DEN AMERIKANSKE ANDELEN AV BIDRAGENE TIL 2400 INTERNASJONALT ANERKJENTE VITENSKAPELIGE TIDSSKRIFTER, 1973 - 75, PROSENT

FORSKNINGSFELT	1973	1974	1975
Alle felter	39	39	38
Klinisk medisin	43	42	43
Biomedisin	39	38	39
Biologi	46	46	44
Kjemi	23	22	22
Fysikk	33	33	32
Geologiske fag, astron.	47	47	45
Teknologi	42	42	41
Psykologi	76	75	75
Matematikk	48	46	44

(Kilde: *Science Indicators 1976*, National Science Board, Washington D.C., 1977)

Kontroll av norsk DNA-forskning

Forskning for samfunnsplanlegging

NAVFs nye råd for forskning for samfunnsplanlegging har nå vært i arbeid et halvt års tid. Rådet - som har konstituert seg med ekspedisjonssjef Hans Chr. Bugge som formann - har nylig nedsatt 11 arbeidsgrupper som skal komme med forslag til forskningsoppgaver rådet bør ta initiativ til og/eller prioritere. Gruppene skal avgi innstilling allerede i juni 1979. Etter rådets behandling av disse rapporter må man regne med at det blir klarere hvilket konkret innhold rådet vil gi "forskning for samfunnsplanlegging". Arbeidsgruppene områder er gitt nedenfor.

- Styring av samfunnsutviklingen
- Norge i verdenssamfunnet
- Sosiale perspektiv og tiltak
- Bysamfunnsspørsmål
- Nærmiljø og lokalsamfunn
- Fordeling og likestilling
- Produksjon og arbeid
- Forvaltning av naturressurser og miljø
- Langsiktige perspektiver i samfunnsplanleggingen
- Veike gruppers forskningsbehov og potensial for å utnytte forskning
- Formidling av forskningsbehov og forskningsresultat

Demokrati og samfunnsstyring - initiativ fra humanistene

NAVFs råd for humanistisk forskning planlegger nå et større 3-års prosjekt om "demokrati og samfunnsstyring" - med hovedvekt på politisk filosofi. Prosjektet tenkes organisert i en gruppe med prosjektleder og to-tre stipendiater. Det er foreløpig bevilget 100 000 kr til videre planlegging og eventuell igangsetting i 1979.

Prosjektet er en videreføring av det arbeid rådet startet med et seminar over samme tema i mai i år.

Innstillingen fra NAVFs DNA-komite om hvordan DNA-forskning i fremtiden bør reguleres i Norge, er nå under avslutning. I NAVFs styremøte 12. desember ble komiteens funksjonstid forlenget for at den inntil videre skal fortsette å utøve de kontrollopgaver den ble pålagt av Kirke- og undervisningsdepartementet i mai i år. Som kjent har regjeringens forskningsutvalg bestemt at all forskning med såkalt rekombinant DNA som utføres ved offentlige institusjoner i Norge, skal godkjennes av NAVFs DNA-komite.

I Sverige diskuterer man for tiden om bruken av rekombinant DNA (på svensk: hybrid-DNA) kan kontrolleres med hjemmel i eksisterende lover. Bertil Wennergren foreslår i en betenkning til Utbildningsdepartementet nye forskrifter som bygger på loven om helse- og miljøfarlige varer og på arbeidsmiljøloven.

I april neste år vil komiteen for genetiske forsøk innen International Council of Scientific Unions i samarbeid med det britiske Royal Society arrangere en konferanse med representanter for nasjonale DNA-komiteer. Formålet er å ta opp spørsmål omkring rekombinant DNA-forskning: finansiering, regulering ved faglige retningslinjer og lovgivning og eventuelle anvendelser av teknologien.

The Isaac Newton Comedy Hour

ville kanskje passe som navn på en planlagt programserie i amerikansk fjernsyn for barn i alderen 8-12 år. Serien skal stimulere barns interesse for naturvitenskap og teknikk, og motivere til utdannelse innen disse områdene.

Ifølge "Science" (17.11.78) er siktemålet med programserien særlig å bidra til å skape større likhet i rekrutteringen til teknisk/naturvitenskapelige yrker, mellom etniske grupper og mellom kjønnene. Bare 11 % av USAs forskere og ingeniører er idag kvinner, og skolens naturfagundervisning ser ikke ut til å motivere jentene til videreutdannelse innen teknikk og naturvitenskap. Fjernsynsserien er et forsøk på å skape en positiv holdning til naturfagene i ung alder, og hindre at jentene velger seg bort fra denne type utdannelse tidlig i skolen.

Bak programserien ligger omfattende undersøkelser av barns reaksjoner på forskjellige programtyper og presentasjonsformer. National Science Foundation gir økonomisk støtte til tiltaket.

Europeisk samfunnsvitenskap?

European Science Foundation, en sammenslutning av forskningsråd og vitenskapsakademier i 16 europeiske land, har nylig opprettet permanente komiteer for samfunnsvitenskap og humaniora.

Ralf Dahrendorf har ledet en komité som har vurdert samfunnsvitenskapens stilling i Europa og foreslått tiltak for å styrke dem. Johan Galtung er norsk representant. Utgangspunktet for arbeidet er en vid definisjon av samfunnsvitenskap, fra psykologi til politisk filosofi.

Komiteen drøfter om det gir mening å snakke om en "europeisk samfunnsvitenskap", og finner at kombinasjonen av kulturelle forskjeller og geo-

grafisk nærhet i Europa er en utfordring til nærmere faglig samarbeid mellom samfunnsforskere.

Komiteen ønsker å styrke samarbeidet mellom utdanningsinstitusjonene og forskningsmiljøene i de enkelte land gjennom en rekke tiltak: systematisering av informasjon om utdanning og forskning, etterutdanningsprogrammer, sabbatsordninger, spesialistkonferanser for å utarbeide tverrnasjonale forskningsprogrammer.

En arbeidsgruppe for humaniora innen ESF (fra Norge: professor Ase Hiorth Lervik) peker på forskningsfeltet hvor ESF bør støtte europeisk samarbeid gjennom bl.a. stipendier og arbeidsmøter for forskere. Gruppen prioriterer feltene bysantinske studier (med vekt på historisk geografi), kinesiske studier og studier av de menneskelige og sosiale aspekter ved folkeflyttinger i nåtiden.

Små muligheter for yngre forskere – ESF bekymret

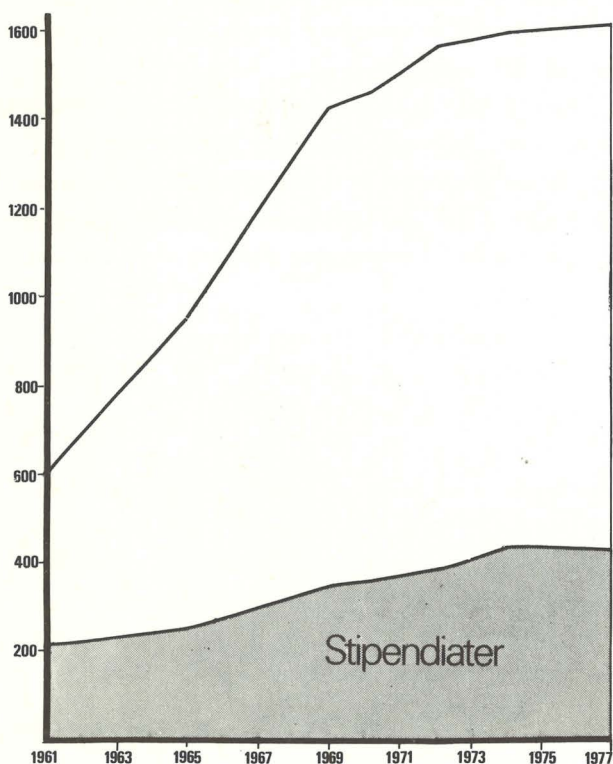
I sin årsrapport framhever European Science Foundation at mangelen på ledige universitetsstillinger er en trusel mot forskerrekrutteringen i Europa. Svært mange av dem som i dag er ansatt i faste stillinger er relativt unge mennesker, og den naturlige avgang vil derfor bli meget lav i de kommende år. Det kan bli meget vanskelig å rekruttere egnede kandidater til forskningsarbeid når mulighetene til fast ansettelse og videre karriere er så små. I enkelte land er det opprettet åremålsstillinger for forskere for å avhjelpe mangelen på faste stillinger, men ESF finner tiltaket utilstrekkelig. De nasjonale forskningsråd oppfordres til å gjøre sine regjeringer oppmerksomme på problemet. ESF antyder også at en holdningsendring er nødvendig: Unge mennesker bør i stor utstrekning innstille seg på at forskningsarbeid vil fylle en begrenset periode av deres liv.

Rekrutteringspersonalet: stabilt antall de siste årene

De første tall fra forskningsstatistikken 1977 foreligger nå, og vi konstaterer at tallet på rekrutteringspersonale ved de høyere læresteder ikke har økt i de siste år, jfr figuren nedenfor. Tallet på stipendiater og vitenskapelige assistenter som lønnes direkte over institusjonenes budsjett, er noe redusert (p.g.a. stillingsomgjøringer) i perioden 1974-77. Men dette oppveies av økningen i tallet på stipendiater og vit.ass.-er som lønnes av forskningsråd, departements- og fondsmidler.

Vi vil i neste nummer av Forskningspolitikk bringe ytterligere data fra forskningsstatistikken, bl.a. forskernes fordeling på alder og kjønn.

ANTALL PERSONER I REKRUTTERINGSSTILLING VED DE HØYERE LÆRESTEDER I PERIODEN 1961 - 77

Skoleverket og forskningsinstitusjonene gav i 1977 arbeid til 84 % av landets yrkesaktive cand. real.-er, men de øvrige yrkessektorer har økende betydning for denne akademikergruppen.

Tabellen nedenfor gir noen foreløpige resultater fra Utredningsinstituttets undersøkelse av realistene i norsk arbeidsliv. Den viser betydelige forskjeller i yrkesmønster mellom faggruppene. For eksempel arbeider flertallet av fysikerne i skolen, mens svært mange kandidater med hovedfag i databehandling er gått inn i yrker utenfor undervisningssektoren.

Det er imidlertid større forskjeller i yrkesmønster etter studieretning innen de enkelte hovedfag. I kjemifagene skiller biokjemikerne og kjernekjemikerne seg ut: Begge grupper er sterkt konsentrert i universitet og forskning, og skoleandelen er meget lav.

For cand.real.-gruppen under ett er forskerandelen nokså lik for de forskjellige kull. Men mange av de yngre er ansatt i åremålsstillinger, og flere av dem vil trolig forlate forskningssektoren etter noen år.

Det synes som om arbeidsområder utenfor undervisning og forskning etter hvert avtar flere realister: Av dem som tok eksamen før 1960, arbeider 9 % i andre sektorer, mot 15 % av kullene fra 1960-årene og 22 % fra dette tiåret.

CAND.REAL.-ER FORDELT ETTER HOVEDFAG OG NÆRINGSSEKTOR, 1977, PROSENT

	Mat. fag	Data fag	Fys. fag	Kjem. fag	Geo. fag	Bio. fag	Cand. real.
Ant. obs.	365	170	829	745	779	843	3731
Skolen	49	12	56	33	46	49	45
Univ. og forskn.	42	43	29	44	36	44	39
Andre sektorer	9	45	15	23	18	7	16
Total	100	100	100	100	100	100	100

Volvo-avtalen: store konsekvenser for norsk forsknings- og utviklingsarbeid?

Hvis Stortinget godtar Volvo-avtalen, vil Industri-departementet foreslå at NTNf får en tilleggsbevilgning på 5 mill. kr som støtte til oppbygging av kompetanse innen materialteknisk og annen relevant forskning. Departementet lover også å komme tilbake til saken i forbindelse med statsbudsjettet for 1980. I samarbeid med NTNf vil departementet her legge fram et program for opprustning på de aktuelle områder, så vel i industrien som i forskningsinstitusjonene. Departementet vil også be NTNf/Utviklingsfondet om å se anvendelsen av midler innenfor Nyskappingsplanen (Kriseplanen) i et Volvo-perspektiv.

Industridepartementet lover også å vurdere de krav til høyere utdanning som avtalen skaper, og å søke å ivareta disse i forbindelse med meldingen om høyere teknisk utdanning.

Forskning og utvikling omtales en rekke steder i stortingsproposisjonen (nr 69, 1978 - 79). Etter drøftinger mellom Volvo, Industridepartementet, NTNf og sentrale forskningsinstitutter ble det utarbeidet et promemoria hvor det heter at Volvo-samarbeidet vil påvirke norsk FoU-utbygging på tre måter:

- ved FoU-innsats i norsk industri i samband med leveranser til Volvo,
- ved oppbygging av generell nasjonal FoU-kompetanse i institusjoner og bedrifter, og
- ved den FoU-innsats Volvo selv starter og finansierer i Norge.

Forøvrig heter det at Volvo vil lokalisere utviklingsarbeid for 75 mill. kr i Norge i løpet av den første femårsperioden, og det vil bli inngått en avtale med de største norske forskningsinstitutter om et samarbeidsprogram. De mest aktuelle prosjekter synes å være innen

- materialteknikk, spesielt lettmetaller og lettmetall-legeringer,
- produksjonsteknikk (styringssystemer for høy produktivitet),
- elektronikk, spesielt bilelektronikk og utstyr for prosess-styring,

- marin teknikk (i forbindelse med Volvo Penta),
- miljø- og sikkerhetsområder i produksjon, i produkter og i trafikken, og
- fremtidig drivstoff.

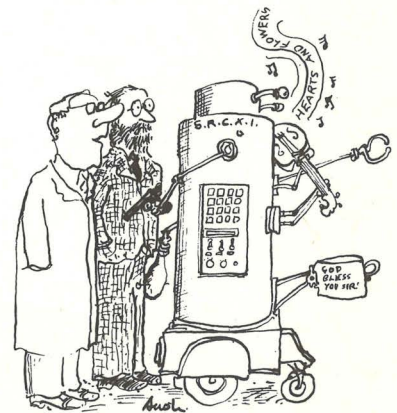
I proposisjonens omtale av samarbeidsprogrammet mellom Volvo og norske forskningsinstitutter heter det at

"Hvor meget av Volvos forsknings- og utviklingsarbeid som det vil være forretningsmessig riktig å plassere i Norge, vil være avhengig av hvor interessant det norske forskningsmiljø vil være for det nye selskap. Industridepartementet ser imidlertid på PM-et om forskning og utvikling som en positiv viljeserklæring fra Volvos side om å bruke de norske FoU-ressurser."

Det understrekes videre at Volvo vil åpne for norsk representasjon i selskapets FoU-organer - samtidig som det forutsettes at Volvo blir representert i norske forskningsprioriterende organer på linje med øvrig norsk industri.

I et intervju med Teknisk Ukeblad hevder sjefingeniør N.Chr. Tømmeraaas ved Kongsberg Våpenfabrikk at myndighetene må regne med å doble eller tredoble innsatsen på de utviklingsområder vi nå går inn på.

Volvos FoU-innsats er anslått til vel 400 mill. kr i året, mer enn fem ganger så mye som noe norsk konsern bruker. Det gjenstår å se om denne giganten blir impulsskapende - eller en gjøkunge - i det norske forskningsmiljøet.

New Scientist

"It's for extracting research money from the government!"

Edward O. Wilson: On human nature
 Thomas J. Allen: Managing the flow of technology

Sosiobiologien popularisert og utdypet

Edward O. Wilsons Sociobiology: The new synthesis (1975) var i hovedsak en omfangsrik monografi over resultatene fra forskningen på dyrs sosiale adferd. Grunnlaget for de skarpe angrepene på boka lå i noen nokså kortfattede filosofiske betraktninger og programerklæringer i første og siste kapittel. Politisk radikale biologer anklaget Wilson for "biologisk determinisme" i synet på menneskets sosiale liv og fant mange av hans sentrale påstander svakt underbygd.

I år har Wilson gitt ut en ny bok, On human nature, som er langt mer populær og kortfattet. Den fremstiller og begrunner det sosiobiologiske forskningsprogrammet og beskriver noen av de viktigste resultatene det har å bygge videre på. Hovedtesen, at menneskets nedarvede biologiske egenskaper setter visse grenser for hvordan vi kan forme vårt samfunn, belegger Wilson på en klar og overbevisende måte. Men han benekter ikke at det fremdeles er nokså uklart hvor disse grensene går. Dessuten er det meget allmenne rammer for samfunnets struktur det her er tale om. Wilson pretenderer f.eks. ikke at sosiobiologien kan forklare forskjellene mellom menneskelige samfunn, men bare det som er felles for dem til forskjell fra dyresamfunn av forskjellige slag.

Wilson's tro på at samfunnsvitenskapen i fremtiden vil bli redusert til biologi virker løst fundert. Han henviser til at biologien allerede i vesentlig grad er blitt redusert til kjemi, men gir ikke noen mer spesifikk begrunnelse for hvorfor noe tilsvarende skulle skje i forholdet mellom samfunnsvitenskap og biologi. Intensjonaliteten, det at mennesket kan handle bevisst ut fra en hensikt, berøres så vidt som det grunnleggende mysterium ("cardinal mystery") når det gjelder å forklare menneskets adferd (s 75). Men problemet behandles lite, og Wilson forfølger

heller ikke de mulige konsekvensene dette fenomenet har for forholdet mellom samfunnsvitenskap og biologi.

Det er en meget lesverdig og stimulerende bok Wilson har skrevet, vel disponert og elegant formulert og med et enkelt budskap som er klart og konsekvent fremført. Ikke minst samfunnsvitere kan ha mye å lære av boken hvis de kan la være å reagere for sterkt på Wilsons noe overflatiske spekulasjoner om en fremtidig reduksjon av samfunnsvitenskapen til biologi. Bokens budskap om at det eksisterer biologiske begrensninger for den form vikan gi vårt samfunn, er kanskje ikke så oppsiktsvekkende for en biolog. Men det er likevel viktig, og det har ofte vært neglisjert i de siste årtienes samfunnsdebatt.

Edward O. Wilson: On human nature, Cambridge, Mass.: Harvard U.P., 1978, 260 s.

Teknisk informasjon: samtalende ingeniører – lesende naturvitere

Thomas J. Allens studie oppsummerer de foreløpige resultater av et større forskningsprogram ved MIT om informasjonsspredning i forsknings- og utviklingsenheter. Den er vesentlig bygget på empiriske studier av forskningsprosjekter hvor flere forskergrupper arbeider parallelt med samme oppgave.

Thomas J. Allen viser hvor viktig personlig kontakt er for spredning av informasjon, både i grunnforskning og i anvendt forskning. Men Allen hevder at naturvitenskapsmenn og ingeniører skaffer seg faglig informasjon på nokså forskjellig vis: Ingeniørene er langt mindre orientert mot skriftlige kilder, og får i langt større utstrekning sin informasjon gjennom personlig kontakt og samtale. Allen fant at personlig kontakt betydde mest som kilde ved mer enn 70 % av de informasjonsoverføringer som gav mulige løsninger

Richard A. Rettig: Cancer Crusade J. D. Bernal: Vitenskapens Historie

av tekniske problemer. Teknisk litteratur var kilde ved mindre enn 15 %.

Allens arbeid er et viktig bidrag til studiet av teknisk/vitenskapelig kommunikasjon, og gir i tillegg en nyttig innføring i tidligere arbeid på dette området.

Thomas J. Allen: Managing the flow of technology, Cambridge, Mass.: The MIT Press, 1977, 320 s.

A «Moon Shot» for Cancer

"Mr Nixon: You can cure cancer!" Denne knappe, men grensesprengende utfordring fra initiativtagerne til kampanjen mot kreft gir den ene nøkkelen til forståelse av beretningen om Cancer Crusade. Den andre gir presidenten selv i sitt svar: "The time has come in America when the same kind of concentrated effort that split the atom and took the man to the moon, should be turned toward conquering this dread disease." På den ene side en optimistisk tro på at en sto foran et snarlig gjennombrudd i kreftforskningen og at sykdommen kunne bekjempes. På den annen side at dette kunne oppnås gjennom en kraftinnsats av målrettet forskning.

I desember 1971 undertegnet presidenten "The National Cancer Act of 1971". Ved hjelp av administrativ omorganisering, nye institusjoner og innsprøytning av hundrevis av millioner dollar skulle kreft bekjempes i løpet av få år. Samfunnsviteren Richard A. Rettig gir denne versjonen av beslutningsprosessen:

En gruppe velstående, filantropisk interesserte mennesker med meget gode forbindelser i Washington mobiliserer innflytelsesrike krefter i Senatet. Motkrefter innes både i administrasjonen og i Representantenes hus. Men "you can't fight something with nothing". Og under hele prosessen er "aktivistene" nærværende - med intern strategi rettet mot Kongressen og Det hvite hus, og med

ekstern strategi rettet mot den offentlige opinion. Det blir kompromisser, men i realiteten en seier for aktivistene.

Forskersamfunnet var bekymret, selv om mange også var tiltrukket av de store ressurser som ble stilt til disposisjon. National Cancer Act var delvis uttrykk for mistillit til the National Institutes of Health; den frie grunnforskningens stilling ble opplevet som truet, og forskerne som kjente "the state of the art", visste at man ikke stod framfor en nær løsning av kreftens gåte. Hvorfor nådde forskerne lite fram med sitt budskap? Rettig gir følgende interessante svar: For det første var forskersamfunnets reaksjon ikke ledet og koordinert; den var desentralisert, og den var diffus og ikke kumulativ. For det andre var reaksjonen anekdotisk og eksemplifiserende og manglet et samlende perspektiv.

Richard A. Rettig har skrevet en bok som viser betydningen av den virksomhet som går forut for selve lovgivningsprosessen. Han har levert en nitid, dokumentert illustrasjon av det amerikanske lobby- og hearingsystemet, og han har gitt en provoserende beretning om hvilke problemer forskersamfunnet står overfor når det utfordres til å bli aktør i dette. Boka påkaller derfor både generell politisk og spesiell forskningspolitisk interesse.

Richard A. Rettig: Cancer Crusade. The Story of the National Cancer Act of 1971, Princeton: Princeton U.P., 1977, 382 s.

En vitenskapshistorisk klassiker på norsk

John Desmond Bernal tilhørte en krets av radikale britiske naturvitenskapsmenn som fra 1930-årene preget den forskningspolitiske debatten så vel i sitt hjemland som internasjonalt. De var fra begynnelsen sterkt inspirert av Sovjet-

Fortsettes side 11

Filosofi

Imre Lakatos: The methodology of scientific research programmes. Cambridge, Cambridge U.P. 1978.

- Mathematics, science and epistemology. Cambridge, Cambridge U.P. 1978.

Herbert A. Simon: Models of discovery and other topics in the methods of science. Dordrecht, D.Reidel Publ.Co. 1977.

Historie

Morris Berman: Social change and scientific organization. The Royal Institution, 1799-1844. London, Heinemann Educational. 1978.

James T. Carey: Sociology and public affairs. The Chicago school. Beverly Hills, CA, Sage Publ.Inc. 1975.

The Carlsberg Laboratory 1876 - 1976. Ed. by H. Holter and K. Max Møller. Kbh., Rhodos. 1976.

Otto Johansen: Øyelegekunsten i Norge. Oslo, Universitetsforlaget. 1978.

Sonja Pollan: Vi selv og de andre. Raseteorier i Norge for hundre år siden. Oslo, Universitetsforlaget. 1978.

Vitenskap og samfunn

Sissela Bok: Lying. Moral choice in public and private life. N.Y., Pantheon Books. 1978.

Culture and its creators. Essays in honor of Edward Shils. Ed. by Joseph Ben-David and Terry N. Clark. Chicago, Chicago U.P. 1977.

Philip Reilly: Genetics, law and social policy. Cambridge, MASS., Harvard U.P. 1978.

The IQ controversy. Critical readings. Ed. by N.J. Block and Gerald Dworkin. N.Y., Pantheon Book. 1976.

Vitenskapssosiologi

Perspectives in the sociology of science. Ed. by Stuart Blume. Chichester, John Wiley. 1977.

Toward a metric of science: The advent of science indicators. Ed. by Yehuda Elkana, Joshua Lederberg, Robert K. Merton, Arnold Thackray and Harriet Zuckerman. N.Y., John Wiley. 1978.

Harriet Zuckerman: Scientific elite. Nobel laureates in the United States. N.Y., Free Press/Macmillan Publishers. 1977.

Effektivitet, innovasjon, teknologi

Ernest Braun/Stuart MacDonald: Revolution in miniature. The history and impact of semiconductor electronics. Cambridge, Cambridge U.P. 1977.

Edward Lawless: Technology and social shock. New Brunswick, N.J., Rutgers U.P. 1977.

Retrospective technology assessment-1976. Ed. by Joel A. Tarr. San Fr., San Francisco Press. 1977.

Technology transfer practice of international firms. Ed. by Frank Bradbury. Alpen aan den Rijn, Sijthoff & Noordhoff. 1978.

Forskningspolitikk

Stuart Blume: Science policy research. Its current state and future priorities. Oslo, NAVF's utredningsinstitut. (Melding 1978:1) 1978.

W. Frank Blair: Big biology. The US/IBP. Stroudsburg, P.A., Dowden, Hutchinson & Ross. 1977.

Archie Mafeje: Science, ideology and development. Three essays on development theory. Uppsala, Scandinavian Inst. of African Studies. 1978.

Pugwash Conference on Science and World Affairs: Pugwash on self-reliance. Ed. by W.K. Chagula, B.T. Feld and A. Parthasarathi. New Delhi, Ankur Publ. House. 1977.

Utlån: tlf. 20 65 35

Nye bøker og artikler

Samveldets måte å håndtere forskningen på, og Bernal var kanskje den mest trofaste i sin lojalitet mot Sovjet - tvers gjennom Den kalde krigens år.

Bernal's skrifter om hvordan forskning bør organiseres og styres, f.eks. hans bok The Social Function of Science, bærer et tyngende preg av datidens debatt og har idag mest historisk interesse. Men Vitenskapens Historie har den friskhet og det samlede perspektiv som gjør den til en virkelig klassiker - trass i alle de innvendinger man måtte ha. Styrken ligger spesielt i annet bind, "De vitenskapelige og industrielle revolusjoner", som behandler tiden fra Renessansen til begynnelsen av vårt århundre. Her gir Bernal historisk kjøtt og blod til sin visjon av hvordan vitenskapen kan tjene fremskrittet bare vi er villige til å ta den i bruk. Annet og første bind utgjør sammen en utmerket populær innføring i vitenskapens historie, noe man hittil har savnet på norsk. I de to siste bindene, om naturvitenskapen i vår egen tid og om samfunnsvitenskapene blir svakhetene ved Bernal's brede amatørskap mer iøynefallende.

J.D. Bernal: Vitenskapens Historie, Oslo: Pax Forlag, 1978, 4 bind, tils. ca 1300 s.

Forskningsstatistikk og studier av forskning – hva foreligger fra Utredningsinstituttet?

Det er nå laget en kortfattet oversikt med emne-register over instituttets publikasjoner innen de fire arbeidsområdene forskningsstatistikk, forskerpersonale - rekruttering og mobilitet, oversikter over fagområder og problemområder, og studier av forskning og forskningsorganisasjon. Oversikten (notat 3/78) - og de fleste av de omtalte publikasjoner - kan fås ved henvendelse til instituttet, tlf. (02) 20 65 35, henvendelse Margot Nesje.

Dobbelt så mange forskningsrådsmedlemmer etter 30 år

Norge fikk de tre forskningsrådene NAVF, NLVF og NTNf i slutten av førtiårene. Dengang hadde disse rådene til sammen 89 medlemmer. I dag - tretti år etter - er tallet på representanter i våre forskningsråd nesten fordoblet, jfr tabell 1. Dette er særlig en følge av at vi har fått ytterligere ett råd, NFFR, samt en kraftig vekst i tallet på representanter innenfor NAVF, jfr tabell 2. NAVF har fått et eget råd for forskning for samfunnsplanlegging og vesentlige utvidelser av styret samt rådene for humaniora, samfunnsvitenskap og naturvitenskap. (De regionale høyskolene er gitt fem representanter i hvert av disse råd.)

TABELL 1. ANTALL MEDLEMMER AV FORSKNINGSRÅDENE I 1949 OG 1978

	1949	1978
NAVF	34	101
NFFR	-	27
NLVF	29	28
NTNF	26	36
Totalt	89	192

TABELL 2. ANTALL MEDLEMMER AV NAVFs STYRE OG RÅD VED STIFTELSEN OG I 1978

	1948	1978
Styret	7	12
Humaniora	6	19
Samfunnsvitenskap	12 ¹⁾	19
Medisin	6	13
Naturvitenskap	8	19
Samfunnsplanlegging	-	24
Totalt	34	101

1) Inkl. 6 medlemmer i rådet for psykologi, utdannings- og ungdomsspørsmål

Jahre-prisen 20 år

I 1979 vil Anders Jahres medisinske pris bli utdelt for 20. gang, som "belønning for fremragende vitenskapelig arbeid eller forskningsresultater innen nordisk medisin". Prisen for yngre forskere har vært utdelt siden 1965.

Anders Jahres donasjoner representerer et av de mest betydelige innslag av private midler i norsk forskning. Sammenlignet med andre land har Norge for øvrig få og små fonds med vitenskapelig formål.

Jahre-prisene kan tildeles forskere fra alle de nordiske land. Vi presenterer her en oversikt over den nasjonale fordeling av prisene de første 19 år. Halvparten av prisvinnerne er svensker, men det er grunn til å merke seg det betydelige norske innslaget, særlig blant vinnerne av prisen for yngre forskere. Oversikten gjelder prisvinnere, ikke priser.

VINNERE AV ANDERS JAHRES PRIS OG PRISEN FOR YNGRE FORSKERE, ETTER NASJONALITET

	Anders Jahres pris	Prisen for yngre forskere	Sum
Norge	4	9	13
Sverige	10	11	21
Danmark	5	1	6
Finland	1	2	3
Sum	20	23	43

Professor dr.med. Asbjørn Følling mottar den første Jahre-prisen for medisinsk forskning av rektor Johan T. Ruud. Følling fikk prisen for sin innsats ved oppdagelsen av den arvelige sykdom Oligophrenia phenylpyrouvica. De øvrige norske prisvinnerne er professor Alf Brodal (1966), professor Paul Owren (1969) og professor Lorentz Eldjarn (1976). (Foto: A-foto)

Forskningspolitikk

utgis av NAVF's utredningsinstitutt
Norges alment vitenskapelige forskningsråd
Wergelandsveien 15, Oslo 1
telefon (02) 20 65 35
REDAKSJONEN AVSLUTTET 20. DESEMBER 1978

Redaktør: Hans Skoie
Redaksjonssekretærer: Sveinung Løkke, Kristin Rosenberg
Bidragsyttere til dette nummer: Rolf Edvardsen, Kirsten Wille Maus, Nils Roll-Hansen, Ole Johan Sandvand, Richard Stankiewicz, Arild Steine, Mariken Vaa
Bestilling av bladet, ønsker om biblioteksassistanse o.l. rettes til Kristin Rosenberg, tlf. 20 65 35, 1.889.